

Gramática da Língua Portuguesa, 2003

Maria Helena Mira Mateus et.al.

CAPÍTULO 15: Orações completivas:

Na tradição gramatical luso-brasileira:

as frases completivas são denominadas orações integrantes ou subordinação substantivas na etiqueta que utilizara para a classe dos nomes: substantivo.

Definição:

Constituem um argumento de um dos núcleos lexicais da frase superior:

Exemplos:

Kritikové řekli, že film vyhrál festival.

To, že film vyhrál festival bylo překvapující.

To, že ten film vyhrál festival bylo milým překvapením.

Jan slíbil, že zavolá hned večer.

Děti jsou schopné vylézt ten kopec.

Studenty napadlo zorganizovat trh prototypů (feira de protótipos).

Pozor: Quando não é possível emitir a frase completiva, sendo ela um argumento obrigatório, a sua supressão determina **agramaticalidade (ozaçado **)** da frase superior. Não podemos dizer:

**O João prometeu.

**Os miúdos são capazes.

**Os estudantes tiveram a ideia.

Consoante a categoria sintáctica a que pertence o núcleo que selecciona a completiva, a construção de complementação denomina-se **verbal, adjectival ou nominal**.

Verbal: O João prometeu (verbo que selecciona a completiva:) que telefonava logo à noite.

Adjectival: Os miúdos são capazes (adjectivo que selecciona a completiva) de escalar essa colina.

Nominal: Os estudantes tiveram a ideia (substantivo que selecciona a completiva) de organizar uma feira de protótipos.

As frases completivas podem ser finitas (verbo no indicativo ou conjuntivo)

Os críticos disseram que esse filme ganhou o festival.

Kritikové řekli, že ten film vyhrál festival.

Os críticos desejam que esse filme ganhe o festival.

Kritikové si přejí, aby ten film vyhrál festival.

ou não finitas (verbo no infinitivo flexionado, não flexionado, infinitivo gerundivo – numa forma precedida de a, e comutável com o gerúndio)

infinitivo flexionado:

Os peritos islandeses lamentam **terem sido consultados** tão tarde.
Islandští vědci si stěžují, že byly konzultováni pozdě.

Infinitivo não flexionado:

Os peritos islandeses desejam **ser consultados** sobre essa matéria.
Islandští vědci si přejí, aby se s nimi o této věci poradili.

Infinitivo gerundivo:

Os islandeses viram casas **a ruir(em)** em consequência da erupção.
Islandští vědci viděli bořící se domy v důsledku erupce.

Další:

COMPLETIVAS FINITAS:

COMPLETIVAS não FINITAS

VERBOS COM PROPRIEDADES DE Selecção não HOMOGÉNEA

COMPLETIVAS não FINITAS DEFECTIVAS

15.1. Completivas finitas:

As completivas finitas, independentemente de serem seleccionadas por verbos, adjectivos ou nomes, têm uma propriedade em comum: O VERBO OCORRE NUMA FORMA FINITA DO INDICATIVO OU DO CONJUNTIVOS, como se pode observar nos exemplos:

Exemplos: (traduza para o português). Pg. 597

Kritikové řekli, že ten film vyhrál.

Kritikové si přejí, aby vyhrál ten film.

Je jasné, že je sběratelem japonských stěn (paravánů).

Je možné že sbírá japonské stěny (paravány).

Je pravda, že sbírá japonské stěny.

Děsí mě tvoje připomínka, že sbírá japonské stěny.

O elemento que introduz a maioria das frases completivas finitas é o **complementador que**.

As completivas finitas seleccionadas por **verbos de inquirição** (investigar, pedir, perguntar) e por **verbos dubitativos e intrinsecamente negativos** (desconhecer, ignorar, não saber) têm como elemento introdutor o **complementador se**:

Exemplos: (traduza para o português), pg.597.

Všichni se zeptali, jestli nakonec půjde na oslavu.

Nevím, jestli Jan půjde na oslavu.

Completivas finitas seleccionadas por alguns **verbos declarativos** (decidir, descobrir, dizer, informar, mostrar) podem ser introduzidas pelos **complementadores que** ou **se**, neste último caso, têm uma interpretação semelhante à de interrogativas indirectas totais:

Exemplos:

Porota rozhodne, že udělí letos cenu.
Poroto rozhdone, jestli udělí letos cenu.

S Comp.

C	S Flex
Que	esse filme ganhou o festival
Se	esse filme ganhou o festival

Seleção do modo nas completivas finitas:

Indicativo: selecionador por:

Verbos superiores inacusativos: acontecer, ocorrer, parecer, suceder

Verbos epistémicos: achar, acreditar, considerr, pensar, saber, supor

Verbos declarativos: afirmar, concluir, declarar, dizer, jurar, prometer

Verbos de inquirição: investigar, pedir, perguntar

Verbos perceptivos: ouvir, sentir, ver

Completivas seleccionadas por

*verbos psicológicos não emotivos, intrinsecamente reflexos cuja contrapartida causativa
seleccina modo indicativo: esquecer-se, lembrar-se, recordar-se*

*núcleos adjetivais e nominais epistémicos: certo/certeza, claro, evidente/evidência, facto,
nítido, realidade, verdade, visível, certo, ciente, consciente, sabedor*

*O indicativo é obrigatório com núcleos nominais: certeza, evidência, afirmação,
conhecimento, conclusão, demonstração, prova.*

O indicativo é opcional com núcleos nominais epistémicos: facto, hipótese, ideia.

Exemplos: (traduza para o português, pg. 599-601):

Totíž, já neznám tvou adresu.

Totíž, nikdo nebyl připraven na takovýto test.

O João ví, že Maria má pravdu.

Studenti si mysleli, že mohou zkoušku opakovat.

Oni tvrdí, že výsledky budou uveřejněny dnes.

Děti slíbily, že přijdou brzy domů.

Často se mě ptají, jestli souhlasíme s programy.

Žádali mě, aby nahradil kolegu, který onemocněl spalničkami.

Jan viděl, že publikum zpěvákovi tleská ve stoje.

Všichni jsme cítili, že bylo takové dusno, že by se mohlo krájet.

Děti si vzpomínají, že jim rodiče slíbili kolo.

Vzpomínám si, jak jsme trávivali dovolenou (prázdniny) v Tróji.

Je evidentná, e tě pozve na oslavu.

Je jasné, že studenti mají rádi toho učitele.

Je již jisté, že inflce překročí dvě procente letos.

Je fakt, že požáry hodí Madeiřanům i těm, co spekulují s majetkem.

Je si vědom toho, že jde o složitý problém.

Jsmé si jisti, že se bude kvalifikovat na Olympijské hry v Sidney.
Nikoho neopouští jistota, že je to ta správná osoba na tuto funkci.
Souhlasím s tvrzením, že ten projekt byl zklamání.
Cesta Fernão de Magalhãese dokázala, že Země je kulatá.

Seleção do modo nas completivas finitas:

Conjuntivo: seleccionador por:

O modo conjuntivo em completivas é seleccionado por:

Verbos psicológicos: aborrecer, agradar, comover, contrariar, desagradar, desgostar, entristecer, impressionar, interessar, ofender, preocupar, surpreender.

Verbos declarativos de ordem: ordenar, pedir, rogar, suplicar

Verbos psicológicos factivos: achara bem, achar mal, detesatr, gostar, lamentar

Verbos volitivos e optativos: desejar, esperar, pretender, quere, tencionar

Verbos causativos: deixar, fazer, fazer_com, mandar.

As completivas preposicionadas apresentam em geral o modo conjuntivos, quando seleccionados por

Adjectivos (núcleos adjectivais):

avaliativos factivos: aborrecido, agradável, angustiante, animador, bom, censurável, comovedor, decisivo, desagradável, emocionante, estranho, fastidioso, imperdoável, impressionante, justo, lamentável, maior, perigosos, perturbador, reprovável, simpático, trágico.

Avaliativos não factivos: benéfico, complicado, custoso, difícil, fácil, simples, urgente, útil

Adjectivos modais: impossível, necessário, obrigatório, possível.

Adjectivos psicológicos não epistémicos: ansioso, impaciente, responsável/ contrário, pronto, propício, erceptivo/desejoso, esperançoso

Nomes (núcleos nominais)

Avaliativos factivos: aflição, afronta, chatice, crueldade, deslumbramento, encanto, honra, horror, injúria, maravilha, pena, perigo, surpresa, tolice, tristeza, vantagem.

Modais: falsidade, necessidade, obrigação, possibilidade, probabilidade.

Epistémicos: hipótese, ideia, problema, questão, ideia, proposta, suposição.

Exemplos: Traduza para o português. Pg. (601-603)

Proposta:

Uma proposta de resposta à questão de quando usar o conjuntivo e quando o indicativo repouisa na distinção entre predicados que introduzem asserções (predicados ASSERTIVOS – epistémicos+) e predicados que não introduzem asserções (predicados PSEUDO-ASSERTIVOS/ epistémicos -). Um predicado pseudo-assertivo não introduz asserções, utilizando-se para exprimir avaliações ou para acrescentar conteúdos independentes da própria asserção, uma vez que os mesmos já se encontram pressupostos nesta (como acontece com predicados factivos avaliativos). Esta distinção reflecte-se na selecção de modo: indicativo, nas completivas seleccionadas por predicados assertivos, conjuntivo nas seleccionadas por predicados pseudo-assertivos.

Predicado assertivo:

Vím, že nás dnes přijdou navštívit.

Všimla jsem si, že tě chodí často navštěvovat, ale chodí sám.

Myslí si, že Tě přijde navštívit.

A presença da negação frásica na frase superior pode determinar a ocorrência obrigatória ou opcional de conjuntivo na completiva, quando naquela ocorrem núcleos lexicas pertencentes a certas classes sintáctico-semânticas. É este o caso de completivas não preposicionadas seleccionadas por verbos declarativos e por verbos, adjectivos e nomes episémicos:

Exemplos: (Traduza para português:, og.605)

Neříkám, že se vyzná v ovocných stromech.

Nemyslím si, že přijde včas.

Není jasné, jestli je to řešení uspokojující.

Není pravda, že je Země plochá.

Por outro lado, em completivas verbais seleccionadas como argumento interno não preposicionado por verbos episémicos, é possível a ocorrência de modo conjuntivo mesmo quando a frase superior não é negativa.

Exemplos: (Traduza para português:, og.605)

Penso que ele ainda não esteja na faculdade a esta hora.

Imagino que queiras tomar um duche antes do jantar.

A selecção do modo conjuntivo exprime maior distância do locutor relativamente à verdade do conteúdo proposicional da frase completiva.

Exemplos: Traduza para o português:

Je jí smutno z toho, že syn měl špatné výsledky z vyšetření.

Překvapilo ji, že jsou známky tak vysoké.

Postačí, abys telefonicky zavolał nıb (número de identificação bancária).

Hodilo by se, abys přišel na konferenci. (Convém que...)

Rodiče řekli dětem, aby jim zatelefonovali.

Všem je líto, že se stala taková scéna.

Učitelé očekávají, že školní prospěch se letos zvýší.

Oni nám povolili, abychom se podívali do vzácného rukopisu.

Knihovnik byl proti tomu, abychom se podívali do vzácného rukopisu.

Rodiče těch dětí dychtivě touží po tom, aby znovu začali školu.

Je překvapivé, že ten film vyhrál festival.

Je těžké, aby se tento týden uzavřel vyšetřovací proces.

Je možné, že mí přátelé půjdou hned večer ven.

Bylo překvapení, že ten film vyhrál na festivela.

TO, aby se zlepšily veřejné služby, je potřeba.

Je veliký problém, že maturanti ještě ani neznají základní gramatické pojmy.

Šéf už se nemůže dočkat, že ukončíme naše dovolené.

Celý tým přivítal, že di dva mladí lidé byli přijati.

Všidhcn se těší, že brzy začnou prázdniny.

Byla připuštěna možnost, že se míra nezaměstnanosti v Evropě nesníží v průběhu dalších 10 let.

COMPLETIVAS com a relação gramatical de **SUJEITO**:

To, že Marie nepřišla na oslavu, překvapila Jana.
Udivuje mě velice, že tě nepozvala.
Vždy ho potěší, když ho pozdraví v jeho rodné jazyce.
Dělá si příliš starosti s tím, že jí děti ještě neposlali žádné zprávy.
Těší je velice, že je Marie tak hodná.
Všem by se hodilo, kdyby prázdniny začaly již zítra.
Postačí, když zatelefonuješ své daňové identifikační číslo.
Bylo by vhodné, abys přišel na přednášku.
Totiž všichni chtěli jít raději do divadla. (Acontece que---)
Je možné, že Jan nepřijde na oslavu.
Bylo velmi tarpné, že ho nepozdravila. (Foi embaraçoso...)
Je jasné, že si jsou navzájem sympatičtí.
Je pravda, že Jan je alergický na olejnaté rostliny.
Je škoda, že jsi zmeškat představení.
Je fakt, že neumí pracovat v týmu.

COMPLETIVAS com a relação gramatical de **OBJECTO DIRECTO**:

Jan ví, že na něj čekáme.
Radě bylo líto, že jí nebylo oznámeno včas rozhodnutí.
Rodiče chtějí, aby se děti v neděli vrátily z tábora.

Indikativ:

Pozor: Je-li číslo a osoba slovesa obou vět (jak hlavní, tak vedlejší) stejné, a je-li ve větě vedlejší lexikálně vyjádřený podmět, pak podměty mají různé referenty: (referência disjunta):
Jan ví, že on čeká na telefon od Marie. (Jan a On jsou dvě různé osoby, dva různí referenti).
Jan řekl, že on jde s námi do kina. (Jan a On – referência disjunta).
Marie si myslí, že ona by měla zhubnout. (A Maria – Ela – referência disjunta).

Pokud ale podmět vyjádřený ve větě vedlejší lexikálně není, pak jde o **co-referentes**.

Jan ví, že čeká na hovor od Marie.
Jan řekl, že půjde s nimi do kina.
Marie ví, že musí zhubnout:

COMPLETIVAS com a relação gramatical OBLÍQUA seleccionada por verbos

As preposições que antecedem mais frequentemente completivas finitas são:

A (arriscar-se a, atender a, conduzir a, dever-se a, habituar-se a, levar a, limitar-se a, opor-se a, recusar-se a, resistir a)

De (aperceber-se de, arrepender-se de, avisar (alguém) de, convencer-se de, discordar de, envergonhar de, esquecer-se de, lembrar-se de, provir de, recordar-se de)

Em (apoiar-se em, assentar em, estar em, basear-se em, concordar em, consentir em, insistir em, residir em)

Por (bater-se por – bojovat se za něco., culpar (alguém) por, esforçar-se por, interessar-se por, lutar por, pugnar por, responsabilizar-se por, velar por, zelar por).

Přeložte do portugalštiny: 615

Studenti byli proti tomu, aby byl test odložen.

Jan si vzpomíná, že rozhodnutí bylo jednohlasné.

Problém je ten, že neexistuje interakce mezi jednotlivými výzkumnými středisky.

Zodpovědní pracovníci se snažili o to, aby byla rovnost příležitostí.

Verbos de controle de objecto: verbos cujo objecto directo humano fixa a referência do sujeito da completivas que deles depende. Pertencem a esta subclasse verbos: aconselhar a, autorizar a, convencer a, convidar para, forçar a, persuadir a:

Přelož: s.615

Rodiče dovolili dětem, aby jeli o prázdninách stanovat.

Komise vyzvala dva kandidáty, aby stáhli svou kandidaturu.

COMPLETIVAS com a relação gramatical OBLÍQUA seleccionada por adjectivos

Adjectivos cujo complemento frásico é introduzido pela preposição

A: acessível a, adverso a, atribuível a, contrário a, favorável a, hostil a, propício a, sensível a

DE: ciente de, consciente de, dependente de, duvidoso de, ilustrativo de, indicativo de, sintomático de, susceptível de, temeroso de,

EM: confiante em

PARA: suficiente para

POR: responsável por

Přelož (p.616):

Jsou takoví profesori, kteří nesouhlasí s tím, aby se univerzita vyvíjela.

Všichni jsou si vědomi toho, že situace je velmi složitá.

OSN věří v to, že členské státy najdou řešení k problému.

Byla učiněna dostatečná opatření k tomu, aby byl problém prozkoumán.

Jsou známí politici, kteří nesou zodpovědnost za to, že rozhodnutí bylo odloženo.

COMPLETIVAS com a relação gramatical OBLÍQUA seleccionada por adjectivos

Facto de que, hipótese de que, a ideia de que, a possibilidade de que, a proposta de que

Přelož:

O facto de que:

Překvapuje mě to , že mí přátelé nebyli pozváni.
Janovi je líto to, že kolegové nepodpořili jeho návrh.
Za tuto situaci může to, že jednání jsou i nadále tajná.

A ideia que, a possibilidade e, a proposta de
Těší mě nápad, že Jan s námi stráví dovolenou.
Připouštím možnost, že existuje život i mimo sluneční soustavu.
Byl schválen návrh, že budou nové volby do vedení klubu.

Zvláštnosti:

DEQUEÍSMO:místo que se použije DE QUE (agramatical)* .

Encontre casos de dequeísmo:

- * O Secretariado Europa 1992 faz constar, através do presente aviso, de que pretente contratar três funcionários....
- * Seja como for, é convicção geral de que Mário Soares decidirá a realização de eleições. .
- * Penso de que o árbitro favoreceu os nossos adversários.
- * Acredito de que os eleitores confiarão novamente em nós.

QUEÍSMO:místo DE QUE que se použije QUE (agramatical)* .

Encontre casos de queísmo:

- *o senhor secretário de Estado ainda nos convence que pagar impostos faz bem à saúde...
- *Recordemos-nos que o Presidente dos Estados Unidos da América é um conspirador e um traidor...
- *O coronel revelou-me que estava convencido que éramos ambos espiões
- * Os responsáveis pela campanha, desejosos que o convívio resultasse num sucesso, não paravam de telefonar para as casas das mais conhecidas figuras dos palcos portugueses
- * ..os autores começaram por chamar atenção para o facto que a Foz cresceu junto ao rio...

Supressão e reduplicação do complementador:

Cupressão (fórmulas feitas do discurso jurídico administrativo...)

Solicito me seja concedida equiparação a bolsa para o período considerado.

Requeiro seja enviado o Processo a outra instância....

Reduplicação:

Eu acho que sempre que se pode explicar com verdade, que é uma estupidez de se dizer-lhe uma coisa que depois mais tarde nos contradigamos....

Porque o rubio diz que ele que vive da canção.....

COMPLETIVAS não FINITAS:

As completivas finiat, quer sejam seleccionador por verbos, nomes ou adjectivos, apresentam o verbo no infinitivo, flexionado ou não flexionado, como se pode observar nos exemplo:s:

Janovi je líto, že zedníci nedokončili stavbu.
Zedníkům je líto, že nedokončili stavbu.
Je těžké, abychom dostali informaci včas.
Daňoví poplatníci touží po tom získat informaci včas.
Bylo překvapení, že přijeli včera z Budapešti.
Ony mají vždy strach, že zmeškají letalo.

Ne vždy je zde spojka, jako u finitních vět s časovaným slovesem. Pouze některá deklarativní slovesa (dizer, pedir), mají ve spojení s infinitivem předložku *para*, která má funkci spojky:
Dizer QUE plus FINITNÍ SLOVESO Dizer PARA plus NEFINITNÍ SLOVESO
Rodiče řekli dětem, aby přišli domů dříve.
Novináři požádali vedoucího redakce, aby poslal reportéra na Blízký východ.

Pak jsou slovesa, která se pojí se pojí se slovesem pomocí přeložky i spojky:
Contribuir para que
Convidar a que
Resular de que
Consistir em que
Esforçar-se por que

Přelož pomocí osobního infinitivo:
Nerozhodnost přispěla k tomu, že rostly potíže ve vedení.
Situace vyzývá k tomu nic nedělat.
Problém vznikl tak, že z oddělení účetnictví zaslali špatné bankovní číslo.

To jsou infinitivas canónicas – não substituíveis por orações gerundivas. Estas podem exhibir o infinitivo não flexionado e flexionado. O infinitivo flexionado é uma opção marcada, havendo poucas línguas que o admitam.

Přelož.
Překvapilo nás, že chlapci přišli domů brzy.
Je neuvěřitelné, že nám neoznámili rozhodnutí.
Je nebezpečné, že žiješ tak blízko drátů vysokého napětí.
Prbolm je tne, že nevíme, kolik proměnných máme kontrolovat.
Stuenti se bojí, že dostanou špatné známky u zkoušek.
Těší mě, že pojedeme spolu na dovolenou.
Jan myslím, že bychom mu měli dát zprávu z první ruky.
Komise kritizovala, že kandidáti nezmínili nic ohledně účasti na výzkumných projektech.

Tempo dependente e independente:

Tempo independente: pode ser registado nas completivas cujas especificações são independentes do tempo da frases superior, ou seja que constituem um domínio semanticamente temporalizado; Variadas formas verbais podem cocorrer nas ocmpletivas finitas

Tempo dependente. existem completivas cujas especificações temporais são dependentes das da frase superior, pelo que não formam um domínio semanticamente temporalizado. (a presença de uma dada forma temporal na frase superior condiciona a presença da forma verbal que ocorre na completiva finita

Tempo independente:

Jan potvrdil, že Marie šla, jde, půjde do konia.

Jan tvrdí, že Marie šla, jde, půjde do kina.

Tempo dependente:

Jan chtěl, aby Marie šla do kona.

Jan chce, a by Marie šla do kina.